

PROTEKCIA VASH E CHAVE – SO TREBUL TE KEREN E THEMA?

Amari tikni deskripcja vash e lokalno thaj nacionalno autoritetura, ONG-ura thaj aktivistura palal e internacionalno legalno standardura, kaj e chave si thovde and-e chavenge institucie.

A: KANA E CHAVE SI ANKALAVDE ANDAR LENGI FAMILJA

1. Jekh chavo n-ashti te avel lino katar lesqi familja kana lesqe dada na mangen, sar si vi phendo and-e internacionalno standardura pala manushikane chachipena sar misal i Konvencija katar o UN palal e Chavesqe Chachipena (CRC);¹ kodo shaj kerel pes numaj kana e kompetento autoritetura arakhen sar konkluzia so kana o chavo si lino katar lesqi familja kodo si and-o maj baro interesu e chavesqo thaj kodo shaj kerel pes palal sar si hramome and-i i kris thaj e procedure.
2. Kana jekh chavo si lino katar lesqi familja zorasa, kodo phagel o chachipen pe privatno familja, katar o artiklo 8 andar i Konvencija palal i Protekcja vash e Manushikane Chachipena thaj Fundamentalno Mestimata (ECHR).²
3. Jekh chavo shaj te avel lino katar lesqi familja numaj kana kodo si vash lesqo maj baro interesu, thaj atunch kana si jekh risiko te kerel pes abuzo vaj bilacho tratmeno.³ Kodoja decizia na trebulo te les pes eksklusivno kana i familja e chavesqi si chorori.⁴
4. Jekh chavo shaj te avel lino katar lesqi familja numaj kana kodo si i palutni solucja, palal sar phenel o principio katar o proporcionaliteto. E thema si len i obligacija te arakhen e maj lache intervencije kaj naj te keren nasul e chavesqe, thaj te den dzutipen e familjenge te naken opral e pharimata anglal lende.
5. E thema si len i obligacija te len and-o lengo dikhipen svako jekh problemu andar svako jekh familija.⁵ E Roma si prindzarde sar jekh grupo manushengo kaj si and-o dezavantadzo thaj vulnerabilo, thaj kodolesqe trebulo te del pes specialno dikhipen palal lenge trebutnimata thaj diferento dzivimasqe situacije, vi and-o regulatorno proceso, vi kana len pen decizije palal specifichno cazura.⁶ Maj but, e thema si len specifichno pozitivno obligacije te na mekhen jekh diskriminacija vaj diskriminativno praktike mamuj e Roma kaj sas kerde maj anglal te aven kerde o dujto drom.⁷
6. E thema trebulo te garantuin e proceduralno protekcije save den voja e daden (familija) thaj e chaven te len kotor efektivno and-e decizije palal i protekcija e chavesqi.⁸

B: RASIALNO PROFILO THAJ DISKRIMINACIJA

7. E akcije e policiaqe kerde pe baza e rasaqi, morkiaqo koloro, naciolano thaj etnikani origina, kana na-j ni jekh motivo realistichno, si rasialo profilo, thaj and-i kris trebulo te kerel pes jekh klaro definicija pala o rasialno profilo thaj te kerel les ilegalno.⁹

I fiziko diferenca kaj kerel pes mashkar e dada thaj e chave si eksklusivno jekh rasialno konstrukcija katar o societeto. E policiaqe akcije pe kadala motive si rasialno profilo thaj na trebulo te ingerel ki decizija so o chavo si lino katar lesqi familija, vi maj but kana na-j zurale evidence so jekh delinkvenca sas kerdi. Kana e decizije si thovde and-i praktika kolektivno karing jekh grupo manushengo, kodo si diskriminacija.¹⁰

8. Artiklo 2 katar i CRC kerel ilegalno savore forme e diskriminaciaqe save dikhen palal o nacionaliteto, rasa, morkiaqo koloro vaj etnija e chavesqi vaj e dadenqi. Sa kadja, i diskriminacija si ilegalno telal o artiklo 14 katar i ECHR leldo barabar e artiklo 8 katar i ECHR.

Ni jekh diferencija and-o tratmeno savi kerel pes so maj but pe jekh manushesqo etnikano identiteto shaj te anel jekh objektivno dzustificacija and-e jekh demokratikano contemporano societeto vazdino pe principura vash o pluralismo thaj pakiv vash maj but culture.¹¹

¹ Artiklo 9, CRC, <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>.

² Artiklo 8 ECHR, http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf.

³ K. thaj T. mamuj Finlandia, ECtHR, <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-59587>.

⁴ Wallowa thaj Walla mamuj Republika Chesqo, ECtHR, <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-77713>.

⁵ R.M.S. mamuj Spania, ECtHR, <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-120962>.

⁶ Oršuš and others mamuj Kroacia, ECtHR, <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-97689>.

⁷ Horvath thaj Kiss mamuj Ungaria, ECtHR, <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-116124>.

⁸ Mediaqo Departamento katar e Evropaqi Kris palal e Manushikane Chachipena, Patrin – Dadenge chachipena (Factsheet - Parental Rights), Septembro 2013, ko: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Parental_ENG.pdf.

⁹ ECRI Generalno Rekomendacija nr. 11 (2007) palal Te oagel pes on rasismo thaj rasialno profile and-e policija (Combating racism and racial profiling in policing), http://www.coe.int/t/dlapil/codexter/Source/ECRI_Recommendation_11_2007_EN.pdf.

¹⁰ Generalno Komento nr. 6 (2005), Tratmeno palal e chavore mekhle korkore avrjal lengo them (Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin), <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC6.pdf>.

¹¹ Timishev mamuj Rusia, ECtHR, § 58, <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-71627>.